

ÁMBITO LINGÜÍSTICO DE 1º ESO

Apartados específicos da materia

ÍNDICE

5. CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS PARA O CURSO

5.1. 1º ESO

6. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA e PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

6.1 1º ESO

6.2 CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA

MATERIAIS E RECURSOS.

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

10. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

12. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO

13. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES PROGRAMADAS POLO DEPARTAMENTO DIDÁCTICO

15. CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR

16. CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

17. CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.	x	x	x	x	x	x	x	x
g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.	x	x	x	x	x	x	x	x
h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.	x	x	x	x	x	x	x	x
i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.		x			x			
l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.	x	x	x	x	x	x	x	x
m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.	x	x	x	x	x	x	x	x
n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.	x	x		x	x	x	x	x
ñ) Coñecer e valorar os aspectos	x	x	x	x	x	x	x	x

básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.								
o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.	x	x	x	x	x	x	x	x

6. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIÁBEL DE TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA, PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

6.1 1º ESO

Lenda Temporalización	1ª Avaliación	2ª Avaliación	3ª Avaliación	Todo o curso	
Lenda Instrumentos de Avaliación	Port: Portfolio (a través de rúbrica)	Equi: Traballo en equipos cooperativos (a través de rúbrica)	Ind: Traballo individual (a través de rúbrica)	Esc: Proba Escrita	Ora: Proba Oral

Estándar	Temporalización								Instrumentos de Avaliación					% GLOBAL	Grao Mínimo de Consecución: 50%
	PR O 1	PR O 2	PR O 3	PR O 4	PR O 5	PR O 6	PR O 7	PR O 8	Po rt	Eq ui	In d	Es c	O ra		
LCLB1.1.1. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	x		x	x	x	x	x	x		x	x		x	4'5	Participa oralmente nas sesións de aula respectando as quendas e utilizando un estilo adecuado.
LCLB1.2.1. Intervén en actos comunicativos orais e valora a súa participación.	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x		x	3'8	Intervén en actos comunicativos orais con interese por utilizar

LCLB2.4.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	3' 4	Realiza esquemas e explica o significado de posibles elementos visuais nos textos.
LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	2	Recoñece nos textos as seguintes categorías gramaticais: substantivo, determinante, adxectivo, verbo, adverbio e preposición.
LCLB3.1.2. Recoñece e corrixir erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	4	Procura mellorar a ortografía e a corrección gramatical dos propios textos.
LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	3	Coñece as formas verbais e procura utilizalas correctamente.
LCLB3.2.1. Utiliza fontes variadas de consulta en formatos diversos para resolver as súas dúbidas sobre o uso da lingua e para ampliar o seu vocabulario.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	3	Utiliza diversas fontes de consulta con aproveitamento no seu propio uso da lingua.
LCLB3.3.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	3' 4	Recoñece os principais conectores e as substitucións pronominais nos textos.
LCLB3.4.1. Recoñece a expresión da obxectividade ou subxectividade identificando as modalidades asertivas, interrogativas, exclamativas, desiderativas, dubitativas e imperativas en relación coa intención comunicativa do emisor.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	3' 4	Distingue contidos subxectivos dos obxectivos e identifica os distintos tipos de textos segundo a súa intención comunicativa.
LCLB3.5.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	3' 8	Participa en proxectos cun uso transversal das linguas e adopta unha actitude crítica cara a estereotipos culturais e lingüísticos.
LCLB3.6.1. Coñece e valora a diversidade lingüística do seu grupo, do centro docente e do seu ámbito social próximo.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	2	Valora positivamente a diversidade lingüística en xeral
LCLB3.7.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	1	Procura relacionar contidos e destrezas propios da materia de Lingua Castelá con outros das diversas linguas que estuda.
LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	3	Le catro obras literarias axeitadas á

LGB1.5.1. Consulta os medios de información dixitais para seleccionar contidos relevantes e incorporalos ás súas producións.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			Aplica, con axuda das TIC, as estratexias necesarias para realizar exposicións orais planificadas
LGB1.5.2. Emprega as TIC para facer as súas presentacións máis claras e visualmente atractivas.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			Elabora presentacións dixitais
LGB1.6.1. Aprecia a emisión dunha pronuncia correcta, reconece os erros de produción oral propia e allea e propón solucións para melloralas.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	Amosa interese por mellorar a produción oral propia.
LGB1.6.2. Comprende, interpreta e rexeita os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia da lingua galega.	X	X	X	X	X	X	X	X					X	Utiliza a súa variedade dialectal e respecta a dxs compañeirxs.
LGB1.6.3. Usa, se a posúe, a variante dialectal propia e asúmea como a variedade habitual do seu contexto.	X	X	X	X	X	X	X	X					X	Utiliza a súa variedade dialectal e respecta a dxs compañeirxs.
LGB1.7.1. Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X		X	Intervén en actos comunicativos orais con interese por utilizar correctamente a lingua
LGB1.7.2. Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas respectando as regras morfosintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome átono, así como a fonética galega (pronuncia das sete vogais, n velar e fonema fricativo palatal xordo).	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada
LGB1.7.3. Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego (fraseoloxía adecuada).	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	Usa refráns, ditos, frases feitas e aplicaos adecuadamente ao contexto.
LGB1.7.4. Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.	X	X	X	X	X	X	X	X					X	Mostra interese por mellorar o seu vocabulario
LGB1.8.1. Intervén en debates e coloquios do ámbito educativo, respectando as regras de interacción.	X	X								X			X	Participa oralmente nas sesións de aula respectando as quendas e utilizando un estilo adecuado.
LGB1.8.2. Cínguese ao tema, non divaga e atende ás instrucións da persoa moderadora nos debates e coloquios.	X	X								X				Participa activamente en situacións propias do ámbito educativo (pide aclaracións, intercambia opinións e expón conclusións).
LGB1.9.1. Elabora guións para organizar os contidos de exposicións formais ou informais breves.	X	X	X								X		X	Fai presentacións orais.
LG1B1.9.2. Respecta os aspectos prosódicos da linguaxe non verbal (a posta en escena, os xestos e a mirada), manifesta autocontrol das emocións ao falar en público e dirixese ao auditorio con autoconfianza e seguridade	X	X	X				X	X	X	X	X		X	Controla a linguaxe non verbal en calquera acto comunicativo verbal.
LGB1.9.3. Adecúa a súa	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X		X	Fala alto, claro e a

A realidade lingüística en Galicia fai especialmente importante a tarefa do profesorado de promover determinadas actitudes, como o aprecio por conseguir unha competencia lingüística nas dúas linguas da Comunidade. Trátase de educar no respecto e a tolerancia cara a distintas opcións non coincidentes coa propia.

Outros aspectos importantes son a análise das interferencias entre castelán e galego, ou o estudo dos diferentes usos sociais da lingua.

Lingua oral

A aprendizaxe da competencia comunicativa na lingua oral basearase en dous tipos de actividades: por unha banda, na reflexión sobre mensaxes emitidas en procesos de comunicación reais, e doutra banda, na produción de textos orais de distinta natureza.

Na reflexión sobre a lingua oral veranse as diferenzas entre o oral espontáneo e o planificado, e tamén entre as formas de comunicación oral de carácter dual ou plural e singulares.

Na produción de textos orais insistirase naqueles tipos de discurso que veñen esixidos polas necesidades sociais ou culturais do alumnado destas idades. Mención particular merecen aquelas formas de comunicación oral que son predominantes na práctica didáctica de distintas disciplinas (resumos, exposición de temas...) ou na vida do grupo (exposicións, argumentacións, debates...). Na construción destes discursos insistirase na planificación previa, na estruturación, na corrección gramatical e na propiedade léxica dos mesmos.

Na análise de textos orais traballarase as capacidades de síntese, resumo, captación de ideas principais, selección do importante fronte ao accesorio... Para ir logrando a competencia crecente na comunicación oral, será necesario empregar gradualmente diversas estratexias: conversación, recitación, dramatización, exposición, debate...

Intentarase que normalmente as actividades de comunicación oral estean estreitamente relacionadas coa realidade afectiva e social do alumnado. En calquera caso, estas actividades han de fomentar:

- A adecuación da mensaxe á función correspondente (argumentar, expoñer, narrar...)
- A ordenación das ideas e o énfase nas que sexan claves.
- Como oíntes: prestar atención, respectar as ideas dos demais, preguntar cando non se entende, etc.
- A regulación do ton de voz e a vocalización adecuada.

- A lectura expresiva, a recitación, a dramatización.
- O desenvolvemento da espontaneidade, sinxeleza e fluidez.
- O manexo áxil e solto en diferentes actuacións (conferencia, discurso, coloquio, debate...).
- A improvisación.
- A posibilidade de evitar as frases feitas, muletillas, etc.
- O uso do rexistro adecuado a cada situación.
- A posibilidade de captar os erros doutras falantes (con especial atención aos medios de comunicación social) e analizalos.
- O emprego consciente dos recursos para-verbais na interacción conversacional.

A ensinante debe estar atenta para sinalar as contradicións, pedir que se precisen as ambigüidades e vaguidades, lograr que todo o alumnado participe e corrixir incorreccións e erros de coherencia e propiedade. Un dos obxectivos é lograr que o alumnado se exprese con responsabilidade, mantendo unha actitude relaxada e xestos mesurados, intentando comprenderse entre si sen querer impoñer sempre as súas opinións.

Para terminar, atenderase nas actividades orais á existencia de diversos rexistros no seo da mesma lingua. A formulación do mesmo contido informativo en rexistros variados (coloquial, científico, estándar...) pode ser unha práctica motivadora. Así mesmo farase fincapé na produción e análise de textos orais relacionados con formas elocutivas da comunicación: descrición e narración.

Lingua escrita

O traballo sobre a lingua escrita basearase en dous tipos de actividades interdependentes e complementarias: a comprensión e a expresión, a análise e a produción de textos escritos de diferentes tipos.

O eixo sobre o que virará este labor será o texto nas súas distintas manifestacións: textos diversos utilizados na vida cotiá (cartas, apuntes, diarios...), textos propios dos medios de comunicación de masas, das relacións coa administración, textos narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos, instrutivos...

Para a interpretación e a análise de textos escritos débense practicar estratexias que axuden a captar o significado, talles como: extraer o significado global, sintetizar o tema, enumerar as ideas esenciais, establecer relacións entre as ideas, identificar a

progresión temática, esquematizar, recoñecer a estrutura propia do tipo de texto, reformular o contido...

A análise dos textos escritos debe facilitar o desenvolvemento do espírito crítico e analítico do alumnado: detrás do efectivamente escrito intentarase captar a intención do emisor, as suposicións nas que se funda e a estratexia comunicativa adoptada por este; así mesmo, percibirase a concepción do mundo reflectida nos textos, así como os estereotipos e as ideas subxacentes.

Na produción de textos escritos débese insistir no dominio das operacións que hai que realizar para crealos:

- A planificación do texto de acordo coa intención comunicativa, co contexto, co tema, coa organización dos contidos e co tipo de texto. Isto esixe unha serie de decisións sobre obxectivos, tipoloxía textual, rexistro lingüístico, extensión... ; tamén require investigación sobre o contido, para a que se deben poñer en práctica técnicas de documentación e técnicas auxiliares como o resumo, a toma de notas, fichas...

- A lexibilidade e a presentación clara e ordenada (limpeza, caligrafía, marxes, títulos, parágrafos, espazos entre liñas, sangrías...).

- A ortografía e a puntuación.

- A organización interna lóxica, clara, ordenada e coherente do discurso.

- A corrección gramatical e o uso de estruturas cohesivas e nexos, oracionais e supra-oracionais, adecuados.

- O léxico apropiado, preciso e non repetitivo.

O profesorado non debe ser o corrector exclusivo das producións escritas elaboradas polo alumnado; ha de facilitarlle gradualmente as normas, os recursos e a metodoloxía apropiadas para levar a cabo a propia auto-avaliación, e a co-avaliación co resto de compañeir@s. Para facilitar esta cuestión, o uso de rúbricas é moi adecuado.

Algúns destes aspectos -especialmente os referidos á presentación, ortografía, propiedade e corrección- deben ser asumidos por todo o equipo de profesorado.

A lingua como obxecto de reflexión

A reflexión sobre a estrutura da lingua debe acompañarse á aprendizaxe do seu uso adecuado, á vez que se avanza no dominio de competencia comunicativa. Hai que ofrecer ao alumnado aqueles puntos de vista, conceptos e termos que lles permitan percibir fenómenos, regularidades e estruturas, así como fórmulas e regras.

A reflexión gramatical débese practicar ao fío das actividades de observación, análise, comparación, interpretación, investigación, comentario de textos e produción,.

Con todo, como todo traballo gramatical debe ser algo sistemático, débese conxugar a reflexión sobre textos reais coa análise de pasaxes especialmente seleccionados para determinadas finalidades. Desaconséllanse exercicios mecánicos, sen sentido para o alumnado, xa que a gramática é instrumental e o obxectivo do seu dominio consiste en que os alumnos usen conscientemente e mellor os mecanismos da lingua, polo que nunca deben perderse de vista os valores semánticos, pragmáticos e, até, literarios.

Pódense distinguir os seguintes eixos nucleares :

- Sobre a relación do texto co contexto.
- Sobre estruturación de textos: tipos.
- Sobre construción e conexión de oracións: representación de unidades gramaticais, uso de organizadores e conectores, elementos de concordancia...
- Sobre procedementos para manter a continuidade do sentido: pronominalización, substitución léxica, elipses...
- Sobre procedementos de progresión temática: orde das palabras, repeticións, exemplificacións...
- Sobre métodos de formación de palabras: Composición, derivación, parasíntese, acronimia
- Sobre corrección gramatical de cada un dos planos lingüísticos.
- Sobre a ortografía e ortoloxía: da palabra, da oración, do discurso.
- Sobre localización de campos semánticos, fenómenos como: polisemia, sinonimia, antonimia, valores connotativos...
- Sobre as fontes léxicas da lingua: palabras patrimoniais, semicultismos, cultismos, arcaísmos, neoloxismos, estranxeirismos...
- Sobre os usos discriminatorios da lingua.

Convén practicar actividades de observación e comparación de unidades lingüísticas e textos, así como operacións de produción de unidades lingüísticas a partir dun esquema dado.

A reflexión sobre a lingua debe encamiñarse tamén, segundo indicamos, á mellora da competencia léxico-semántica, tanto no plano cuantitativo como no cualitativo. Preténdese que o alumnado incremente o léxico coñecido, actualice o vocabulario pasivo e se habitúe a usar as palabras con precisión e adecuación.

O alumnado alternará equilibradamente a determinación contextual do significado coa consulta minuciosa do dicionario. Para iso debe manexar con facilidade dicionarios de diverso tipo, interpretando adecuadamente as convencións dos mesmos.

Entre as moitas actividades relacionadas co dominio léxico-semántico poden citarse as seguintes: substitucións sinonímicas, procura de opostos, construción de definicións, composición e derivación de palabras, identificación e produción de campos léxicos e semánticos, transformación dun texto modificando o seu nivel léxico, substitucións léxicas atendendo a criterios estilísticos, retóricos e comunicativos, aplicación de campos semánticos na elaboración de descrições...

A lectura é tamén a base para a adquisición de vocabulario, por iso prográmase un amplo abanico de lecturas (textos completos ou fragmentos) que vaian, gradualmente, aumentando o caudal léxico do alumnado.

As convencións ortográficas serán tamén obxecto de reflexión, procurando concienciar ao alumnado da necesidade de vixiar a corrección ortográfica á hora da produción de textos. Para este feito son adecuadas unha ampla gama de estratexias que, dunha forma racional, comprensiva e amena, vaian afianzando no alumnado as normas ortográficas: o diario de ortografía, a auto corrección, a corrección de textos alleos, exercicios específicos... e, está claro, a lectura. Este aspecto ortográfico, para unha maior eficacia, debese ser asumido por todo o equipo docente.

En fin, segundo se sinalou xa noutros lugares desta programación, convén seguir un enfoque concreto e coherente de análise gramatical e unha mesma terminoloxía en todos os cursos da E.S.O., e que ambos sexan asumidos polos distintos departamentos de Lingua e Literatura, de modo que se eviten confusións ao alumnado e se simplifique a súa aprendizaxe metalingüística.

A lingua literaria

A sociedade actual, excesivamente pragmática e utilitaria, valora pouco os usos da linguaxe non convencionais, desinteresados, lúdicos, destinados ao goce. Con todo, a realidade é que a linguaxe non só serve para intercambiar información; as obras literarias ofrécennos modelos para a propia escritura, fomentan o hábito da lectura, amplían os esquemas verbais enriquecen o léxico, abren a outras opinións, orientan sobre temas novos, transforman a función lingüística mecánica en expresión persoal, colaboran na mellor comprensión da cultura propia e allea, axudan á elaboración do pensamento, fomentan a fantasía, agudizan a visión crítica, desenvolven o gusto estético e introducen en coñecementos metalingüísticos e extralingüísticos.

Na aprendizaxe da literatura, como sistema complexo que é, debemos facer fincapé nos seguintes aspectos:

- Educar a sensibilidade para comprender o mundo que nos rodea a través da lectura literaria.

- Profundar na función poética da lingua.

- Desenvolver a capacidade creativa e a valoración estética.

Nesta etapa educativa é importante que o alumnado comece o seu coñecemento da literatura por medio dunha lectura comprensiva e interiorizada dos textos. Esta lectura debe profundar no que o autor quere dicir e no xeito que o di. Para enriquecernos coa lectura, esta debe ser activa e creativa; require a inter-relación de diversas operacións mentais, xa que é un acto de coñecemento no que se estruturan distintos mundos, relacionados tanto co emisor como co receptor. O carácter pluri-significativo da obra literaria é un estímulo de singular eficacia no desenvolvemento intelectual e cognitivo da persoa.

En coherencia co exposto, o noso enfoque será sobre todo de carácter dedutivo. Aínda que na súa función propedéutica o profesorado tamén realizará exposicións teóricas no aula, han de prevalecer aspectos relacionados, sobre todo, coa investigación, comprensión, análise e reflexión. O ensino da literatura non pode converterse nunha memorización de nomes, obras e datas, senón que a aprendizaxe debe constituír unha experiencia vital.

O traballo de investigación partirá da lectura comprensiva e reflexiva dos textos. O alumno interpretará estes de xeito analítico e extraerá as características propias de cada xénero proposto. Afondará na función poética da linguaxe e adquirirá novas habilidades lingüísticas.

A través da lectura de textos literarios o alumno aumentará a súa sensibilidade estética. Comprenderá que a literatura é unha forma de expresar sentimentos e concepcións da realidade, que poden ser íntimos ou subxectivos, pero que poden tamén responder á visión do mundo dunha colectividade nun momento determinado.

A lingua e os medios de comunicación

Co ensino sobre os medios de comunicación social trátase de promover no alumnado as actitudes e habilidades que o faga usuario racional dos medios de comunicación, receptor crítico das mensaxes informativas, publicitarias e propagandísticas de toda índole. Este traballo de formación -destinado a prever os riscos de alienación consumista e manipulación ideolóxica- constitúe unha responsabilidade claramente interdisciplinaria. Non resulta conveniente considerar os distintos medios de

comunicación de masas como rivais extra-escolares. Parece mellor tender unha ponte, reflexiva e práctica, entre o que ofrecen estes medios e as aprendizaxes que se adquiren nas aulas.

Os textos extraídos dos medios de comunicación permiten analizar a interferencia entre os códigos verbais e non verbais no caso da prensa, a publicidade, o cine, ou a televisión.

Á marxe do modo de utilizar a lingua propia dos medios de comunicación, será preciso atender ás peculiaridades do código de cada un destes medios así como á análise das mensaxes propagandísticas e publicitarias, descifrando os métodos e estratexias usadas para provocar hábitos consumistas e de encubrimento da realidade. Debemos recordar que o adolescente é un consumidor ávido de mensaxes audiovisuais e, a miúdo, carece da capacidade necesaria de distanciamento reflexivo. Neste sentido é conveniente practicar a lectura de imaxes publicitarias para logo extraer as posibles mensaxes implícitas de carácter manipulador e afianzar o espírito crítico .

Especial atención merece -sobre todo nun ámbito con pouca tendencia á lectura- a prensa periódica, coa súa variedade de tipos de texto e estilos de linguaxe, así como co seu peculiar código.

A construción de modelos escolares destes medios será un método importante para afondar no coñecemento de diversos contidos: a elaboración de noticias ou entrevistas, a produción de textos publicitarios, etc., xerarán actividades variadas e motivadoras.

O traballo sobre os medios de comunicación permite ademais a observación de fenómenos relacionados coa socioloxía das linguas: emprego dunha ou outra lingua, interferencias lingüísticas...

Estratexias metodolóxicas.

A mellor maneira de enxertar na programación de aula toda esta variedade de achegamentos á lingua é integrando a **construción de textos**, tal e como explicamos na presentación [A construír textos \(pequenos grandes proxectos\)](#), na **aprendizaxe baseada en proxectos**, que podemos encontrar formulada teoricamente na wiki [Proyectosparaaprender](#).

Partindo desta metodoloxía de traballo, faremos unha tentativa de integrar todos os contidos en función de **proxectos textuais** que o alumnado debe construír, de maneira que fagamos un achegamento a todas as modalidades da competencia lingüística: interaccionar, falar, escoitar, escribir e ler. Ademais, na organización de cada proxecto

reforzaremos a interiorización por parte do alumnado das fases de elaboración de calquera produto textual: planificación, produción e revisión, así como o uso de borradores, esquemas previos, avaliacións intermedias, etc.

O recurso a **dinámicas de traballo cooperativo** favorecerá a aprendizaxe de todos os contidos relacionados coa **interacción oral**, así como a utilización da conversa e o diálogo como base do achegamento aos diferentes proxectos.

As Profesoras do Departamento participan no **Plan de Formación Permanente en Centros** que organiza o centro, polo que toda a programación de aula pode ser submetida a modificacións en función das prácticas en aula relacionadas co programa formativo.

Seguindo esta proposta, o curso 21-22 foi estruturado en base a proxectos documentais. Debemos ter en conta a receptibilidade do alumnado para a implantación deste sistema metodolóxico, que será adaptado e modificado en función dos contextos de aula que encontren, a coordinación coa profesora do **Ámbito Socio-Artístico** e do desenvolvemento do PDI do centro ***A Viaxe de Magalhaes e Elcano: Unha volta ao mundo sustentábel***:

1º ESO:

Proxecto 1: De viaxe. Mitos e aventuras.

Este proxecto é transversal, pola súa singularidade, a todos os demais. É o proxecto que acolle e vehicula o Plan Anual de Lectura da materia: na primeira parte do ano consiste na narración oral de mitos grecolatinos e sesión dialogada sobre obras de arte asociadas a eles; na segunda parte do ano, consiste na descrición de espazos fantásticos e maravillosos e sesión dialogada sobre cartografías asociadas a eles. Este proxecto atravesa todos os outros pois ten unha temporalización anual, cunha das oito sesións semanais dedicada. Desta maneira, ao longo do curso imos introducindo e incrementando contidos como: *O mito e a lenda. As técnicas narrativas, orais e escritas. A caracterización das personaxes. Mitoloxía grecolatina e do mundo. Historia da cartografía. Astronomía. Comentario de obras artísticas. Lectura de obras literarias. Busca de información. Toma de notas e elaboración de apuntamentos.*

Na parte final do curso elaboraremos un Atlas de Lugares Imaxinarios que recolla as xeografías literarias recorridas ao longo do ano. Incluiremos contidos como *As partes do libro. Autoría e anonimato. O glosario. O índice. A bibliografía.*

Proxecto 2: Caderno de viaxe

Este proxecto é transversal, pola súa singularidade, a todos os demais. É o proxecto que acolle e vehicula a práctica de Escrita Literaria da materia: consiste na elaboración dun caderno persoal que conteña producións propias do alumnado. Cada día a profesora fará unha proposta de escrita na aula, que pode ir acompañada dun modelo previo (un relato, un poema, un fragmento audiovisual, etc.). O alumnado elaborará o seu texto, que pode partillar co grupo no día seguinte.

O caderno funcionará como *portfolio* da materia, pois pode ser entregado ao final de cada trimestre para a súa revisión e cualificación.

Ao longo do curso imos introducindo e incrementando contidos como: *tipoloxías textuais: o conto, o poema, a descrición, as instrucións, o texto argumentativo, recursos estilísticos, normas ortográficas, etc.*

Proxecto 3: Somos expertxs.

O produto final deste proxecto é realización dunha **EXPOSICIÓN ORAL** sobre un tema que interese ao alumnado. Dentro do proxecto serán tratados contidos como *O texto expositivo e as súas características. A conferencia e as súas características. A retórica e os seus recursos. Conectores expositivos e organizadores do discurso.*

Proxecto 4: A vida secreta das mulleres planta.

O produto final deste proxecto consistirá na elaboración dun **BESTIARIO/HERBARIO** de animais/plantas fantásticos, inspirado nunhas das personaxes do libro de lectura de aula, *Jules Verne e a vida secreta das mulleres planta*, de Leticia Costas. Dentro do proxecto serán tratados contidos como *O texto descritivo. Léxico de flora e fauna. O Adxectivo e a gradación. Estructuras comparativas. Descrición científica e descrición subxectiva.*

Proxecto 5: O planeta imaxinario.

Por equipos cooperativos, recollendo a idea executada no Proxecto do Museo: (<https://bibliocuntis.blogspot.com/2019/07/moito-traballamos-parte-3.html>) crearmos e elaborarmos o noso planeta imaxinario, ao que iremos incorporando os coñecementos

adquiridos nos ámbitos: facer o mapa, a maqueta, elaborar a guía de viaxes sobre o planeta, inventar unha narracións de aventuras incorporada a ese planeta, etc...

Proxecto 6: Con palabras aprendemos o mundo

O produto final deste proxecto é a elaboración dun **GLOSARIO**, é dicir, un dicionario específico, neste caso de termos relacionados coa Volta ao Mundo. Dentro deste proxecto trataremos contidos como *A definición. Hiperonimia e Hiponimia. Etimoloxía. O Uso de dicionarios. Clases de Palabras. A formación de palabras. A metáfora e o símil.*

Proxecto 7: Sombra aquí, sombra alá

O produto final deste proxecto é a produción e representación dun texto teatral, seguindo a técnica do **TEATRO DE SOMBRAS**. O obxectivo final e representar as obras para as compañeiras de nivel e organizar unha función. Trataremos, desta maneira, contidos como: *O diálogo. A estrutura dramática. A arte escénica. O resumo. O folleto informativo.*

Proxecto 8: Metaforo e Comparatia.

O produto final deste proxecto consistirá no deseño, edición e publicación dun **VIDEOPOEMA**. Traballaremos así contidos como: *O xénero lírico. Denotación e Connotación. A Comparación e a metáfora. O ritmo. A elaboración de materiais multimedia.*

Materiais e recursos didácticos que se vaian utilizar.

Un dos obxectivos do traballo por tarefas e en base a proxectos é que as producións do alumnado sexan os materiais de base para o traballo da materia, ou, doutra maneira, que a centralidade da materia estea nas súas producións e non en producións alleas. De aí nace a renuncia a utilizar libro de texto, de maneira que calquera documento necesario para a adquisición de coñecementos naza das necesidades e esixencias concretas do grupo e da pesquisa e das actividades ALFIN co alumnado.

En todo o caso, os materiais e recursos de carácter xeral que utilizaremos ao longo do curso serán os seguintes:

Selección de lecturas

- Dossieres teóricos: como non utilizaremos libro de texto, poderemos contar con apuntamentos e esquemas explicativos dos diferentes contidos.

- Libros completos, adecuados á idade e intereses do alumnado: lectura obrigatoria de cinco por ano.

- Antoloxías de textos seleccionados: completos (relato, poesía) ou fragmentos.

Caderno de clase

Reflexo do esforzo, dos hábitos de estudo e do estilo de aprendizaxe dos alumnos, constitúe un medio de avaliación de importancia, segundo xa se sinalou no lugar oportuno.

Materiais audiovisuais

Vídeos adecuados ao tema que se estea tratando, audicións de recitais de poesía ou de poemas musicados por autores contemporáneos, documentais, películas, seriais televisivos, curtametraxes, reportaxes, etc.

Xornais, revistas, cómics...

Recompilacións de exercicios de carácter específico

De revisión de temas, de ortografía, puntuación, corrección gramatical, relacións supra-oracionais...

Dicionarios

O alumnado ha de dispoñer dun na súa casa, adaptado ás súas necesidades. Haberá tamén un dicionario permanentemente na aula, para o seu emprego cotiá. Intentarase que os alumnos se familiaricen con diversos tipos de dicionarios (ideolóxico, etimolóxico, de sinónimos e antónimos, etc...).

TICS

- 1ºESO está incorporado curso ao programa **E_Dixgal**. O alumnado xa contaba con este programa no 3º Ciclo de EP, polo que xa ten hábitos de traballo adquiridos que só temos que fortalecer. Cada alumn@ contará cun computador de uso persoal e utilizaremos a **AULA VIRTUAL** para xestionar a materia.

-Sistema Abalar

-Blog do Departamento de Lingua Castelá e Literatura:

<http://lenguaalatre.blogspot.com/>

Biblioteca Escolar

Para as actividades ALFIN e como centro de recursos para a lectura utilizaremos a biblioteca do centro, que, como mínimo, estará dotada con cando menos un exemplar dos propostos na constelación literaria que terán un lugar propio e destacado de exposición.

Textos de apoio para as profesoras

- Propostas de programación didácticas e proxectos curriculares.
- Guías didácticas.
- Guías de lectura.
- Revistas específicas.
- Cadernos monográficos de exercicios.
- Bibliografía adecuada a cada tema, sendo a básica que seguirá as docentes a

que segue:

JOVER, Guadalupe: *Hablar, escuchar, conversar: teoría y practica de la conversacion en las aulas*. Editorial Octaedro. Barcelona, 2009.

JOVER, Guadalupe: *Un mundo por leer: Educación, adolescentes y literatura*. Editorial Octaedro. Barcelona 2007.

JOVER, Guadalupe: *Formación de palabras en español. Curiosidad por el lenguaje*. Editorial Octaedro. Barcelona 1999.

MORENO, Víctor: *Va de poesía. Propuestas para despertar el deseo de leer y escribir poesías*. Pamiela. Iruña 2004.

MORENO, Víctor: *El deseo de escribir*. Pamiela. Iruña 2004.

- Páxinas web con contidos específicos.

Recurso de especial relevancia nesta materia é o das **saídas didácticas**. Para iso programamos, ademais daquelas que podan xurdir ao longo do curso, as seguintes actividades:

- Facemos Teatro: representación teatral por parte do alumnado.
- *Imos ao teatro*.
- Roteiro Literario con Leticia Costas.

1. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Na avaliación dun proceso educativo deben valorarse, ademais dos resultados obtidos polo alumnado, todos e cada un dos elementos que o compoñen, porque a avaliación non só é o punto final do proceso, senón que forma parte do mesmo e pode contribuír decisivamente ao seu proveito se é realmente educativa. É dicir, a avaliación é

un elemento máis do complexo proceso de aprender e ensinar, e ha de ser planificado e utilizado de acordo cos outros elementos que o conforman: os obxectivos, os contidos, as actividades e os propios métodos pedagóxicos.

En coherencia con isto, habemos de estar en disposición de ofrecer información sobre o proceso de ensino aprendizaxe dun estudante en calquera momento do proceso mesmo, isto é, en calquera momento do curso, sen necesidade de esperar á realización dunha “proba” que determine de modo categórico cal é o grado de consecución de obxectivos e de desenvolvemento das capacidades dun alumno ou alumna.

Deste xeito, sen esquecer que a cualificación é importante, non poderemos baseala exclusivamente nos resultados obtidos pol@ estudante nunha proba avaliativa global dos seus coñecementos, senón que deberá outorgarse de acordo cos seus avances na aprendizaxe en relación cos obxectivos propostos, avances que haberá que observar día a día.

Esta información servirá, así mesmo, ao profesorado para reflexionar sobre o proceso de ensino que leva a acabo, reconducíndoo se fose necesario, e para orientar, en colaboración cos restantes profesores e profesoras do grupo, a acción titorial, detectando problemas de aprendizaxe, de actitudes, aportando datos que axuden a un mellor rendemento do grupo, etc.

Fanse así necesarios tres tipos de avaliación, en función do momento en que se realizan:

× **Avaliación inicial ou diagnóstica:** realízase cada vez que se inicia unha nova etapa ou un novo ciclo. Consiste na elaboración dun historial do alumno: capacidades desenvolvidas, coñecementos previos, características específicas que poidan influír no rendemento académico... Ten como finalidade o coñecemento do alumnado e a prevención do fracaso escolar, e orienta ao profesorado en canto ao proceso máis adecuado na práctica docente. É importante evitar a clasificación do alumnado. A avaliación inicial permite, pois, valorar a competencia do alumnado sobre os coñecementos necesarios para iniciar calquera proceso de ensino aprendizaxe.

× **Avaliación formativa ou cualitativa:** valora a progresión d@ alumn@ en relación cos obxectivos e contidos establecidos e lévase a cabo de forma continuada. Supón o seguimento, día a día, da evolución do alumnado e proporciona a información que permite realizar os axustes necesarios dos diversos compoñentes curriculares ao ritmo particular de aprendizaxe.

× **Avaliación sumativa ou cuantitativa:** valora os resultados da aprendizaxe, ao acabar o proceso, para comprobar o grado en que se alcanzaron os obxectivos. A finalidade da avaliación sumativa é determinar o grado de éxito do proceso educativo.

Contemplaremos unha avaliación formativa que se baseará no grao de consecución, en termos de capacidades, dos obxectivos sinalados.

Neste apartado cualificaranse:

- ✓ As tarefas diarias (na aula e na casa)
- ✓ Os traballos demandados. Debe cumprirse o prazo de entrega; de non ser así, baixarase a cualificación.
- ✓ Probas orais. Débese demostrar a capacidade de expresión oral requirida para cada nivel.

Contaremos unha **avaliación sumativa** que se realizará cada trimestre. A avaliación do alumnado, será obxecto de un seguimento continuo e individualizado, así como da avaliación do grupo e da relación entre cada estudante e o conxunto no que se integra. Para a consecución da correspondente cualificación numérica trimestral e anual (ordinaria):

- Realizaranse probas en cada avaliación, tanto escritas como orais, que recollerán tanto aspectos conceptuais como procedementais. A súa puntuación equivalerá ao 35% da nota.
- Realizaráanse traballos por proxectos en todos os trimestres. A súa puntuación equivalerá ao 35% da nota. Cando o alumnado participe en proxectos de aprendizaxe cooperativa a cualificación individual dos mesmos resultará da media entre a cualificación do produto final e a cualificación d@ alumn@ en traballo cooperativo, segundo as rúbricas correspondentes.
- Traballo e participación na clase, valorándose o esforzo, realización satisfactoria dos proxectos propostos, presentación do material e realización das actividades de aprendizaxe e reforzo, equivalente ao 10% da nota.
  - As tarefas de Portfolio farán media ponderada cos traballos de proxecto. De non haber proxecto, este traballo terá un valor do 10% da nota de avaliación.
  -
- Lectura de obras literarias: á lectura de tres obras literarias obrigadas corresponderalle un 10% da cualificación.

- A lectura de obras literarias con carácter voluntario, coa conseguinte realización dun traballo (videorecensión ou booktrailer) subirán a cualificación final até un 0,5 da nota por cada traballo.
- **Caderno de Viaxe:** á escrita e entrega do **Caderno de viaxe** corresponderalle un 10% da cualificación na materia. O anticaderno é unha actividade diaria. Comezamos a sesión coa lectura dunha historia, ou o visionado dun vídeo, e a continuación lemos a tarefa do día anterior (partillar a tarefa co grupo será valorado positivamente) e propomos unha nova. Ao finalizar o primeiro trimestre, o alumnado que o desexe pode entregar para cualificación o seu caderno de viaxe, escrito e decorado de maneira autónoma. A actividade é totalmente voluntaria en todos os seus pasos.

Nas **probos escritas** poderase reducir a nota até 1 punto por **erros graves considerados na rúbrica de Expresión Escrita**.

A avaliación final ordinaria será o resultado da progresión da aprendizaxe ao longo dos trimestres, aínda que se poderá ver reforzada por unhas probas finais que midan a adquisición das competencias. Asemade, se o alumno ou alumna non acadase os obxectivos poderanse facer unhas probas de recuperación de contidos para cada trimestre.

A avaliación final extraordinaria, para a que se proporán unha serie de actividades de reforzo relacionados con cada Unidade Didáctica e a adquisición dos contidos da mesma, dependerá dun exame no que se plasmará a aprendizaxe dos contidos mínimos e a consecución dos obxectivos programados, así como a adquisición do grao mínimo establecido nos estándares de aprendizaxe.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

A avaliación é, ante todo, un proceso para obter información, que, unha vez analizada, permita tomar decisións correctas para a mellora do proceso de ensino-aprendizaxe e corrixir aqueles problemas detectados, tanto no progreso do alumnado, como na metodoloxía empregada, nos obxectivos propostos, nos contidos e, até, nos propios criterios de avaliación seleccionados. A avaliación ten que ser útil para o profesorado, pois debe permitirlle coñecer a evolución na aprendizaxe do alumnado, descubrir os posibles problemas e establecer as medidas para corrixilos. Por todo isto, hai que buscar uns instrumentos de avaliación adecuados á metodoloxía empregada na aula,

e aos diferentes tipos de contidos, e que, ao mesmo tempo, aporten unha información significativa para @alumn@ e para a profesora.

Todo iso fai necesario recorrer a uns instrumentos variados, flexibles e abertos que contemplan non só o estado de habilidades do alumno, senón tamén a súa evolución. Estes instrumentos variarán dependendo dos distintos obxectivos que se pretendan traballar:

– **Observación sistemática:**

A través deste instrumento o profesorado pode avaliar contidos de todo tipo, conceptuais, procedimentais e actitudinais: respecto e participación na clase, traballo en grupo, capacidade de observación e atención, constancia e tenacidade no traballo diario, intervencións na clase, participación en actividades de grupo, expresión oral, interese e curiosidade polos contidos... A recollida de información pódese realizar de diferentes formas, empregando unhas ou outras segundo o tipo de contidos que se traballen: diagramas de observación, diario de clase, escalas de observación...

Con respecto à cualificación final, os negativos (incumprimento de prazos na entrega de tarefas, ausencia de traballo na aula ou na casa, incumprimento reiterado das regras de interacción, intervención e cortesía nos intercambios comunicativos) e positivos (realización de tarefas voluntarias, intervencións resolutivas de conflitos) recollidos no diario de clase restarán e sumarán respectivamente 0'1 puntos na cualificación final do trimestre.

- **Caderno de clase:**

É o instrumento de traballo básico do alumnado e polo tanto un documento valioso de avaliación. Nel pódese reflectir o uso de fontes de información, a expresión escrita, a constancia no traballo diario, a orde, a limpeza, a elaboración de esquemas, resumos, mapas conceptuais, a corrección de erros, o uso do dicionario, a ampliación do vocabulario, a ortografía, a presentación... O alumnado debe levalo a clase diariamente e telo sempre dispoñible para a súa revisión.

- **Portfolio:**

Será un dos instrumentos básicos de avaliación para a aprendizaxe baseada en proxectos: incluírá aquelas tarefas escritas solicitadas a cada @alumn@ pola profesora ao longo do curso. O alumnado terá sempre a posibilidade de revisalas e melloralas, incluíndo sempre no [portfolio](#) as diferentes versións de cada tarefa. O portfolio ten como obxectivo principal fomentar no alumnado o interese por mellorar e revisar as súas producións.

- **Produtos finais dos proxectos:**

A aprendizaxe baseada en proxectos busca a realización dun produto final: una presentación informática, un blog, unha wiki, un mural, un kamishibai, unha videocreación, etc.

- Rúbricas

Para a avaliación de tarefas e produtos, a profesora elaborará rúbricas con descritores de competencias coas que medir a calidade dos traballos. Contamos con tres rúbricas básicas que achegamos en anexo: para a avaliación da expresión escrita, para a avaliación da exposición oral dunha presentación, e para a avaliación do traballo en equipo.

Ademais, para cada un dos proxectos, elaboraremos, EN CONXUNTO CO ALUMNADO, a rúbrica para a revisión do produto final, integrando así o instrumento de avaliación nas tarefas de aula e familiarizando ao alumnado coas técnicas e criterios de avaliación, cousa que facilitará o seu proceso de auto-avaliación.

- Probas escritas:

Son adecuadas, sobre todo, para contidos de carácter conceptual e procedimental. Este tipo de probas poden ser moi variadas, dependendo do tipo de contido que se queira avaliar. Débense buscar probas adecuadas á metodoloxía empregada, que non busquen unha repetición literal dos contidos expostos na aula, senón que supoñan un exercicio de síntese, de comparación, de resolución de problemas, deanálise... É necesario para @alumn@ que se enfronta a este tipo de probas exercitar a memorización dos contidos, pero tamén desenvolver outras capacidades como a comprensión e a expresión. Estas probas están especialmente indicadas para a asimilación e comprensión dos contidos específicos da área e para a comprobación das lecturas esixidas, e poderán presentar textos a partir dos que se establezan preguntas que fagan referencia ós contidos desenvolvidos no trimestre, e mesmo preguntas de comprensión lectora: identificación do tema, actitude d@ autor/a, a inferencia textual, resumo, identificación de ideas...

Procuraremos facer, cando menos, unha proba por trimestre, dependendo sempre da evolución dos proxectos documentais.

- Fichas de lectura:

Permiten coñecer a capacidade de análise e comprensión do alumnado e certos contidos de carácter conceptual, procedimental e actitudinal, e favorece o uso da biblioteca. As fichas de lectura poden ser recollidas en formatos diferentes: vídeo-reseña ou booktrailer.

Para a avaliación de lecturas voluntarias, será este o instrumento utilizado, podendo acrescentar a cualificación final con até unha puntuación de 0'5 por vídeo-recensión elaborada.

– **Autoavaliación:**

O alumando, como xa comentamos no apartado da rúbrica, pode realizar a súa autoavaliación, ao finalizar cada unidade didáctica e cada trimestre. Unha das actividades das que se poden obter datos reveladores neste sentido pode ser a cumprimentación dun cuestionario no que cada alumno indique o seu grado de satisfacción con respecto ao proceso: se cre que aprendeu suficientemente, que grado de dificultade ten para el a materia, que dificultades atopa ao traballar determinados contidos, cal considera que foi o seu rendemento, cales poderían ser as causas dun rendemento insatisfactorio, se recibiu instrucións claras e completas, que suxestións aporta ou que compromisos fíxase para mellorar aquel, etc. Será utilizada sobre todo para reflexionar sobre os traballos en equipo e o portfolio.

- **Outros instrumentos específicos:**

Utilizaranse para a valoración doutro tipo de actividades máis específicas encamiñadas ao desenvolvemento de contidos puntuais, sempre dirixidas á consecución dos obxectivos da área e aos obxectivos da etapa.

Todos os instrumentos de avaliación intentan recoller aquelas actividades encamiñadas ao desenvolvemento integral do alumnado, sen esquecer os contidos de carácter actitudinal, como o interese, o respecto, a solidariedade... e os temas transversais que percorren esta programación. A súa valoración é importante para concederlle o prestixio académico do que gozan outros tipos de contidos, como os conceptuais, que foron case os únicos valorados pola comunidade educativa durante tantos anos. Os contidos actitudinais poderán ser avaliados polo profesorado mediante a observación directa e cotiá, na aula, das actitudes manifestadas por cada alumna ou alumno: o interese que demostre ao esforzarse en corrixir un hábito lingüístico inadecuado, a participación nas diversas actividades de clase, a atención que presta, o respecto cara as demais persoas, etc.

8. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

REALIZACIÓN DE ACTIVIDADES DE REFORZO NO CURSO NO QUE ESTÁN INTEGRADOS

O alumnado recibirá especial seguimento desde a avaliación inicial do curso. Unha vez corroborado o seu baixo nivel de desenvolvemento da competencia lingüística na avaliación inicial (ou, de non ser así, en calquera outro momento do curso), o/a alumno/a recibirá reforzo educativo, consistente na realización de actividades extra (a maiores das que se pon ó resto do grupo) que incidan especialmente nos contidos mínimos esixibles a través de fotocopias de actividades de cadernos de reforzo e repaso en cada nivel (na biblioteca do departamento dispoñemos de material didáctico variado para iso). Ademais, de ser posible polo horario individual das docentes en cuestión, procurarase estar a disposición do alumnado durante algún recreo para que se lle formulen preguntas, dúbidas ou se lle pida axuda na realización dos exercicios da materia.

Medidas de carácter metodolóxico, co alumnado que presente máis dificultades son as que seguen:

- Facer explicacións individuais unha vez feita a xeral.
- Non entregar nunca unha proba completa: dividila en partes para non bloquear @alumn@.
- Dar apoio visual en exercicios e probas.
- Dividir as probas en dúas partes e realízalas en diferentes sesión.
- Comprobar que @alumn@ comprende as preguntas.

9. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS A ADOPTAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS.

Desde o comezo do curso e ata dúas ou tres semanas despois, aproximadamente, os docentes adicarán as clases a coñecer o nivel académico inicial dos seu novo alumnado a través de distintos procedementos:

- Intercambios orais co alumnado: seguindo o modelo de pregunta
  - Resposta, diálogos, debates, presentación persoal de cada @alumn@ diante do grupo, comentarios orais e en voz alta sobre un texto lido na aula.
- Observación do traballo do alumnado na aula e da súa calidade.
- Análise e revisión das producións do alumnado:
  - caderno de clase
  - actividades creativas: redaccións, poemas, entrevistas ficticias, murais
  - pequenos traballos sobre fragmentos de textos literarios lidos na aula.

- Proba escrita, específica da avaliación inicial, na que se pregunten cuestións relativas ós contidos mínimos esixibles no curso anterior e que implique a posta en práctica das competencias clave (especialmente as máis relacionadas coa materia de Lingua Castelá e Literatura, como: as competencias lingüística, social, cultural e artística ou de aprender a aprender). Nesa proba figurarán, como modelo recomendable de avaliación, un texto (ou máis) sobre o que se realizarán preguntas de comprensión e localización de información, cuestións de coñecementos lingüísticos (léxico, semántica, sintaxe) e de literatura (sobre algún autor ou obra fundamental da historia da literatura en lingua castelá). A corrección desa proba específica de avaliación inicial non suporá unha nota cuantitativa para o alumno, pero si cualitativa.

Comentaráselle por escrito a cada alumno os conceptos ou procedementos que debe traballar máis de cara ó curso no que se atopa e, dependendo da gravidade da falta de coñecementos e do rendemento académico nesta materia en cursos anteriores, contemplarase a posibilidade de integrar a determinado alumnado nun programa de reforzo educativo na materia.

10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

MEDIDAS PARA O ALUMNADO CON DIFICULTADES NA APRENDIZAXE

O alumnado que presente un baixo grao de desenvolvemento da competencia lingüística en castelán recibirán un reforzo educativo – semellante ó dos alumnos repetidores coa materia de lingua castelá suspensa-, que consistirá en:

- Facilitar semanalmente ó alumnado actividades de repaso e reforzo da materia (a través de fotocopias do material didáctico oportuno ou de fichas de elaboración propia), que incidan especialmente no grao mínimo establecido para a consecución dos estándares.

- Corrixir semanalmente esas actividades e devolvérllas ao alumnado cos comentarios oportunos para que detecte os seus erros e sexa máis consciente do seu proceso de aprendizaxe.

- Se é posible polo horario da docente, procurará estar dispoñíbel durante un recreo á semana para ofrecerlle ao alumnado a posibilidade de propor dúbidas, preguntas, ou recabar a súa axuda na realización das tarefas da materia.

Entre os obxectivos que se perseguen con ese reforzo figuran:

Obxectivo 1: Comprender discursos orais e escritos.

DIFICULTADES	ACTIVIDADES PARA SUPERALAS
*Deficiente lectura mecánica	*Ler en voz alta, con entonación e ritmo adecuados, textos de

	extensión reducida.
*Deficiente lectura comprensiva	*Ler textos breves en silencio primeiro e logo en voz alta, para expresar a continuación a idea principal. *Realizar actividades de comprensión previas á lectura e durante a mesma
*Deficiente lectura expresiva	* Ler en voz alta textos poéticos e teatrais, co ritmo, velocidade e entonación que mellor se axusten ao contido.
*Mala pronunciación	*Ler en voz alta textos alleos (poéticos especialmente) e propios. * Realizar breves exposicións orais sobre calquera tema
*Falta de vocabulario	*Facer exercicios de léxico e semántica, especialmente definicións. *Realizar as actividades académicas coa axuda sempre dun dicionario

Obxectivo 2: Utilizar a lingua (oral e escrita) para expresarse de forma coherente e adecuada.

DIFICULTADES	ACTIVIDADES PARA SUPERALAS
*Escaso dominio da ortografía.	*Realizar actividades específicas sobre acentuación, puntuación ou erros ortográficos. *Levar un rexistro persoal de erros ortográficos. *Facer exercicios específicos de lectura, escritura e ditado para a fixación visual das palabras que máis soen causar os seus erros.
*Desorde do discurso.	*Realizar breves exposicións orais e escritas con esquemas previos.
*Incapacidade para adecuar o rexistro lingüístico á situación comunicativa.	*Corrixir, por inadecuadas, as expresións vulgares e de xergas. *Reprimir todo tipo de insultos, tacos e frases malsoantes.
*Dificultade para expresar pensamentos e sentimentos.	*Contar oralmente ou por escrito historietas gráficas mudas. *Continuar os textos lidos, intentando imitar o seu estilo. *Explicar oralmente os textos literarios lidos e os recursos que conteñen. *Propoñer redaccións sobre aspectos cotiáns da súa vida e de carácter introspectivo e persoal.
*Falta de adestramento no uso da linguaxe corporal.	*Propoñer actividades con linguaxes non verbais: xestual, mímico e plástico. *Esixir actitudes e posturas correctas na aula.
*Uso desmedido de "muletillas".	*Corrixir o inicio e o desenvolvemento das conversacións e exposicións orais, para evitar o abuso das muletillas e os silencios que cortan a fluidez do discurso. *Traballar os nexos textuais.

Obxectivo 3: Utilizar a lingua para buscar, seleccionar e procesar información e para redactar textos propios do ámbito académico.

DIFICULTADES	ACTIVIDADES PARA SUPERALAS
---------------------	-----------------------------------

*Escaso manexo das fontes de información.	*Elaborar traballos sinxelos de investigación, para que vaian afacéndose á correcta utilización das fontes de información.
*Pouco dominio de técnicas de traballo intelectual	*Utilizar continuamente as técnicas esenciais de aprendizaxe: subliñado, esquemas, cadros, resumos, títulos, etc
*Descoñecemento do manexo de dicionarios e enciclopedias.	*Localizar e manexar diversos tipos de dicionarios e enciclopedias na biblioteca do centro. *Realizar actividades e xogos con dicionarios e enciclopedias.
*Descoñecemento da utilización e Internet	*Utilización dos computadores para practicar a xestión de programas básicos e a navegación pola rede.

Obxectivo 4: Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as normas de uso.

DIFICULTADES	ACTIVIDADES PARA SUPERALAS
*Ignorancia da terminoloxía lingüística esencial	*Ir proporcionándolles un vocabulario dos termos lingüísticos esenciais, definidos con claridade e precisión. *Aprendizaxe memorístico dos conceptos gramaticais *Empregar un método inductivo, partindo de realidades lingüísticas concretas, para chegar, por abstracción, ós conceptos
*Rexeitamento da materia de lingua, cando se reduce a pura gramática	*Equilibrar o tempo adicado ó uso da lingua, á gramática, á literatura e á lectura. *Perseguir o obxectivo de coñecer os mecanismos da lingua para mellorar o seu uso.

Obxectivo 5: Facer da lectura fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo.

DIFICULTADES	ACTIVIDADES PARA SUPERALAS
*Escaso uso da lectura con finalidade lúdica	*Dispór na aula ou na biblioteca do centro de libros atractivos adecuados á idade e intereses do alumnado. *Explicar aos/ás compañeir@s os libros que máis lle gustaron.
*Rexeitamento das grandes obras da literatura	*Seleccionar fragmentos de textos apropiados á súa idade, capacidades e intereses. *Fomentar a asistencia a representacións teatrais e recitais. * Poñer á súa disposición coleccións e versións adecuadas á súa idade.

11. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Ao longo do curso, nos trimestres nos que está previsto abordar determinados contidos e os seus estándares de aprendizaxe, traballaranse os seguintes elementos transversais vencellados a eles:

Comprensión lectora e expresión oral e escrita:

É unha das bases fundamentadoras da materia. Ten espazo e tarefas específicas en cada un e todos os proxectos de aula. A metodoloxía de traballo escollida (traballo en equipos cooperativos e sesión dialogadas) outorga un protagonismo especial a estes elementos.

O emprendemento:

Incidirase especialmente no espírito emprendedor de personaxes de textos comentados na aula ou propostos como libro de lectura obrigatoria, avaliando positivamente o seu desexo de vivir novas aventuras, aprender novos coñecementos ou participar en proxectos interesantes para o seu futuro persoal e/ou profesional. Novamente, o traballo en equipos cooperativos, artellando proxectos que buscan a consecución dun obxectivo final, un produto, marcan tamén a presenza transversal do emprendemento.

A comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación:

Todo o referido a às tecnoloxías da información e a comunicación está recollido nas **aportacións desta materia ao Plan TIC**.

A igualdade efectiva entre homes e mulleres:

As constelacións literarias escollidas traen á aula a reflexión crítica sobre a discriminación de xénero no cánone literario e a construción de roles sexistas. Traballarase co alumnado as connotación sexistas no uso da lingua e fomentarase usos alternativos que visibilicen a muller nos textos.

Prevenición da violencia de xénero, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia:

O alumnado reflexionará sobre as consecuencias negativas de calquera forma de violencia a través de lecturas que aborden períodos históricos bélicos ou relacións humanas marcadas polo recurso á violencia. Fomentarase, polo tanto, o rexeitamento de todos os procesos violentos na interacción entre persoas e pobos.

Para iso, as constelacións literarias “De cuadro en mito”, “A volta ao mundo en 80 Libros” resultan de grande interese, pois pode ser avaliado de maneira crítica e en contrapunto con outras lecturas, o uso da violencia por parte das deusas e deuses do Olimpo, ou a violencia das colonizacións e os movementos escravistas.

Educación e seguridade viaria:

A lectura de textos nos que estean moi presentes viaxes ou desprazamentos dos personaxes ao longo da historia permitirá lembrar a importancia dunha boa rede de comunicacións para o desenvolvemento dunha sociedade, pero tamén a necesidade de cumprir as normas de circulación (tanto como condutoras como peóns).

Educación para a convivencia e para a paz:

Traballarase a importancia do diálogo e da palabra para evitar e solucionar conflitos cotiáns, fomentando un ambiente de aula democrático e respectuoso cos dereitos das persoas. A lectura de textos literarios cunha historia que se desenvolve durante unha guerra ou un conflito armado permitirá salientar os beneficios de vivir en paz, promovendo o respecto e a tolerancia como base imprescindible para unha boa convivencia entre individuos e colectividade humanas.

Educación artística:

A lectura dalgúns poemas e fragmentos de obras significativos da historia da literatura en lingua castelá tentará espertar nos alumnos a conciencia e a creatividade artísticas. Buscarase a inteacción con outras artes (pintura, escultura, música, cinema, etc.) para facilitar o achegamento às mesmas por parte do alumnado.

Educación para o consumo:

O contraste entre as escasas necesidades de consumo de roupa ou comida por parte de personaxes de textos literarios situados en épocas pasadas e o excesivo consumismo na sociedade contemporánea permitirá comprobar aos alumnos o innecesario dalgúns produtos que hoxe se mercan habitualmente.

12. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES DO DEPARTAMENTO

Roteiro literario de *Jules Verne e a Vida secreta das mulleres planta*, con Leticia Costas, no 3º Trimestre.

Saída didáctica: Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra: nivel por determinar.

Saída didáctica: Imos ao teatro. Tentaremos organizar unha saída teatral coincidindo coa proxecto correspondente.

15. CONTRIBUCIÓN A PROXECTO LECTOR

PLAN ANUAL DE LECTURA.

A configuración do Plan Lector garda relación directa coa proposta metodolóxica para ensinar a literatura. O noso obxectivo será formar lectores e lectoras competentes, entendendo por isto o cumprimento de tres obxectivos:

- ✓ A conformación dun novo tipo de cidadanía inclusiva e cosmopolita, paritaria e democrática.
- ✓ A contribución ao esclarecemento da condición humana, percibindo aquilo que nos fai esencialmente iguais e diversos aos seres humanos.
- ✓ A recuperación da palabra e a imaxinación como instrumentos para a construción da personalidade.

Para lograr estes obxectivos utópicos, é preciso mudar as maneiras de traballar a lectura nas aulas; conseguir facer dela un instrumento para a reflexión, o debate e o pensamento crítico.

Durante o curso 2016-2017 comezamos a introducir nos nosos cursos a metodoloxía das **constelacións literarias**, comezando en 1º da ESO, en 3º ESO e no resto dos niveis en función das circunstancias concretas de cada grupo. En todo o caso, planificamos as constelacións coa idea de conformar un ciclo global que abarque toda a etapa educativa de secundaria.

Visitas á biblioteca para a realización de actividades de consulta de fondos. En primeiro e serán desenvolvidas actividades de Educación Documental.

As constelacións literarias.

Unha **constelación literaria** consiste nunha agrupación de lecturas seguindo un criterio interpretativo, sexa temático, sexa de xénero, que inclúe na selección obras literarias de diferente autoría, épocas e xéneros.

A constelación literaria debe atender aos seguintes criterios:

- Que parta d@s adolescentes, incluíndo obras que podan comprender, única maneira de evitar que adquiran xuízos de valor de cuxa elaboración non son partícipes.
- Que se establezan sen acotacións xeográficas: que non inclúan só obras da literatura española.

- Que sexan abertas e flexíbeis, o que quere dicir que unha mesma obra pode pertencer a dúas ou máis constelacións diferentes e permite moitas e diversas aproximacións.
- Que vaian acompañadas da formulación explícita dos criterios de selección das obras.
- Que permitan a lectura en contrapunto con outro tipo de discursos (cine, televisión, videoxogos...).
- Que teñan como finalidade contribuir á urdime interior –cognitiva, estética, moral e afectiva- de quen as contempla.

As Constelacións seleccionadas son as seguintes:

De cuadro en mito.

A volta ao mundo en 80 libros.

A secuenciación do traballo é como segue:

- Presentación ao alumnado da constelación: a profesora elaborará *trailers* (ppt, selección de textos) nos que achegarán cada unha das obras seleccionadas ao alumnado.
- Selección da lectura compartida: unha vez presentadas as obras, cada grupo escollerá unha delas como lectura compartida, sobre a cal se traballará, con actividades de diálogo e creación literaria, unha vez por semana. As lecturas compartidas en 1º ESO correspóndense coa segunda constelación:
  - ***Jules Verne e a vida secreta das mulleres planta***, de Leticia Costas
  - ***La historia Interminable***, de Michael Ende.
- Ademais será escollida unha sesión semanal fixa adicada a escoitar, narrado pola profesora, un mito e comentar, toda a clase, algunha obra artística (pintura, escultura) relacionada co mesmo. Combinaranse así a práctica da oralidade, a educación literaria e a educación artística e estética.
- Selección de lecturas individuais: cada alumno e alumna seleccionará tres obras das constelacións (como mínimo) para lectura individual. É obrigado demostrar a lectura delas nos prazos marcados pola docente.
- Lecturas voluntarias: Sobre cada obra será elaborado un traballo de argumentación oral en formato audiovisual para incorporar ao blog da Biblioteca Escolar. Pode ser un booktrailer ou unha vídeo-reseña.

Bibliografía específica:

Jover, Guadalupe: *Un mundo por leer. Educación, Adolescentes y Literatura*. Octaedro. Barcelona 2007.

Jover, Guadalupe (coordinadora): *Constelaciones Literarias. Sentirse raro. Miradas sobre la adolescencia*. Bibliotecas Escolares de la Provincia de Málaga. Boletín de Información de Apoyo. Separata 35. Febrero 2009.

Libros da Constelación “A volta ao mundo en 80 libros”
Jules Verne e a vida das mulleres planta, de Leticia Costas

Océanos. La verdadera historia del viaje del 'Nautilus', de [Emily Hawkins](#), A. J. Wood
(informativo)

20.000 leguas de viaxe submarina, de Jules Verne.

Nemo. O rapaz sen nome, de David Morossito.

Maelström, Maelström, de Manuel Sánchez Gálvez.

Lili, Leto y El Demonio del Mar, de [Cornelia Funke](#).

O galeón das Illas Cíes, de Josep Lorman.

El primer viaje alrededor del mundo, de [Antonio Pigafetta](#) (diario ddun dos viaxeiros de Magalhaes-Elcano)

*En la otra punta de la Tierra, de [Philippe Nessmann](#) (baseada no caderno de bitácora de Antonio Pigafetta)

** Os Papalagi, de Tuiavii de Tiavea.

A pel do mundo, de Berta Dávila (poesía)

A volta ao mundo en 80 días, de Jules Verne

La vuelta al mundo en 80 días de Julio Verne, de [Loïc Dauvillier](#) (banda deseñada)

As viaxes fantásticas de Jules Verne (álbum, Baía).

As viaxes de Gulliver, de Johnatan Swift.

* El joven Gulliver, de [Vicente Muñoz Puelles](#)

A illa do tesouro, R.L. Stevenson.

Morning Star, de Xosé Miranda.

Lúa e os nubeiros, de Xosé Miranda.

Costa do Solpor. O regreso da Illa do Tesouro. Xosé Mª Lema.

*Bandeiras Negras, de Ana María Galego.

Os nenos da variola, de María Solar.

Nuevo Mundo. Isabel Zandal en la Expedición de la Vacuna, de El primo Ramón (álbum ilustrado).

O principiño, de Saint-Exupéry.

O futuro roubado, de [Ramón Caride Ogando](#).

As peripecias de Roi, de Pinto e Chinto (viaxe en globo)

A balada dos unicornios, de Leticia Costas.

Proxecto Bolboreta, de Andrea Maceiras.

A illa de todas as illas, de Xabier P. DoCampo

Vento galerno, de Antonio Yáñez Casal.

Penumbra, de Daniel Landesa.

Ámote Leo A. Destino Xalundes, de Rosa Aneiros.

Corto Maltés. Balada do mar salgado, de Hugo Pratt.

Eu son Suleiman, de [Antonio Lozano](#).

Smara, de [Paula Carballeira](#).

A terra de Anna, de [Jostein Gaarder](#).

*A Rapaza de Tinta e Estrelas, de [Kiran Millwood Hargrave](#).

O maravilloso país dos snergs, de E. A. Wyke-Smith.

Seda, de Alessandro Baricco.

Aínda quedan piratas na Costa da Morte, de Consuelo Jiménez de Cisneros e Nivio López Vigil.

Sari, soñador de mares, de Marcos Calveiro.

Las aventuras de Ulises, de Giovanni Nucci

Las aventuras del barón Münchhausen, de Rudolf Erich Raspe

Escuela de Robinsones, de Julio Verne

Venres, de Santiago Freire.

Cuentos de terror del Barco Negro, de [Chris Priestley](#)

Los conquistadores de los mares, de [Catherine Loizeau](#) (informativo)

O libro das viaxes imaxinarias, de Xabier P. Docampo.

Piratas, de [Geoffrey Malone](#).

Náufrago, de [Joan de Déu Prats](#)

*Tierra De Dragones, de [James A. Owen](#). (o obxecto máxico é un atlas)

La conquista de la Luna, de [Marta Comas](#) (informativo)

A expedición do Pacífico, de Marilar Aleixandre

El ayudante de Darwin, de [Vicente Muñoz Puelles](#), sobre a viaxe do BEAGLE.

Los viajes de Emily Nudd Mitchell, de [Emily Nudd Mitchell](#) (caderno de viaxe ilustrado, ideal para Plástica)

*Nim en el mar, de [Wendy Orr](#).

*Insu-Pu: la isla de los niños perdidos, de [Mira Lobe](#).

El maravilloso viaje de Nils Holgersson, de [Selma Lagerlöf](#)

* Los manuscritos de la tetera, de [Robert Ingpen](#), [Michael Lawrence](#)

Raidho. Un viaje con los vikingos, de [Núria Pradas Andreu](#)

*El cuento de los cuatro niños que dieron la vuelta al mundo (y algunos limericks), de [Edward Lear](#).

Charles Darwin. La aventura de la evolución, de [Clint Twist](#), A. J. Wood (informativo)

Charles Darwin, de Alan Gibbons (informativo, galego)

Julia y la voz de la ballena, de [Álvaro Ortiz Albero](#) (banda deseñada)

La familia Mumin, de [Tove Jansson](#).

*Fóra do mapa, de Alastair Bonnett.

*Atlas de islas remotas, de Judith Schalansky.

*Atlas de las islas imaginarias, de [Huw Lewis-Jones](#).

* Mapas literarios: Tierras imaginarias de los escritores , de [Huw Lewis-Jones](#) e [Cristina Rodríguez Fischer](#)

*La Memoria Del Viento: Primera Vuelta Al Mundo Del Juan Sebastian El Cano (1928-1929), de [Cristobal Serran Ortiz](#).

*Vivir na fin do mundo, de [Christina Lilliestierna \(cando a fin do mundo somos nós,](#)

[Galiza\)](#)

Breve historia da escravitude, de [James Walvin](#)

Plasticus maritimus, unha especie invasora, de [Ana Pêgo](#)

Viaxeiros, de [Xulio Gutiérrez](#) (álbum ilustrado)

Unha longa viaxe, de [Daniel Hernández Chambers](#) (álbum ilustrado)

Nordeste, de Daniel Asorey.

SOS Monstros verdadeiros ameazan o planeta, de [Marie G. Rohde](#) (informativo).

A historia de Greta: Non es demasiado pequeno para facer cousas grandes, de Valentina Camerini.

A editorial *Ediciones del Viento* ten unha colección, [Viento Simún](#), cunha chea de crónicas de viaxes por todo o mundo.

Viajes al otro lado del mundo, de David Attenborough.

Narvaez: Por Aguas Inexploradas, de [Jim Mcdowell](#).

16. CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC

Para o desenvolvemento dos proxectos será imprescindible obter información utilizando as novas tecnoloxías; algún dos produtos finais requirirán o uso de recursos audiovisuais. O blog de aula e o da biblioteca escolar servirán de contedores para os produtos audiovisuais elaborados polo alumnado ou utilizados para a exposición de novos contidos.

As Tecnoloxías da Información e a Comunicación deben ter ampla presenza na clase de lingua, como elemento básico que son de comunicación e información na sociedade actual. As TIC serán abordadas na materia da seguinte maneira:

- Elaboración de traballos de investigación usando como fonte de información formatos dixitais.
- Presentación oral de traballos con apoio audiovisual elaborado polo alumnado: (uso de power-point, movie-maker e outros programas similares).
- Uso dos equipos EDIXGAL e da AULA VIRTUAL correspondente para a realización de tarefas e traballos en grupo.

-Uso como recurso didáctico do blog do Departamento (<http://lenguaalare.blogspot.com/>), tanto para colocar materiais dirixidos ao alumnado como os elaborados polo mesmo.

17. CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

A mellor contribución da materia a Plan de Convivencia céntrase en dous elementos transversais à mesma:

A metodoloxía escollida: o traballo en base a proxectos e recorrendo a dinámicas de grupo cooperativas favorece o tratamento entre iguais, contribúe a unha mellora do auto-concepto do alumnado e a comprensión de que nun ambiente de traballo colaborativo e non competitivo diminúen os conflitos e aprendemos a xestionalos.

A importancia do diálogo e da palabra para evitar e solucionar conflitos cotiáns, fomentando un ambiente de aula democrático e respectuoso cos dereitos das persoas. Centrar as clases na conversa e no diálogo axuda a desenvolver estratexias para minimizar o dano cando nos comunicamos con outras.